

УДК 81'33

Малишева М. Г.

аспірантка кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
[https://doi.org/10.18524/2307-8332.2021.2\(24\).251852](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2021.2(24).251852)

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «АГРЕСІЯ»

Статтю присвячено окресленню семантичної наповненості лексики «агресія» на підставі зіставного аналізу словникових дефініцій, асоціативного поля та мережевого дискурсу.

На першому етапі проаналізовано лексикографічні джерела і виявлено, що трактування агресії як збройного нападу однієї держави на іншу є первинним, утім, у більш сучасних словниках значення цієї лексики поширено на сферу людських взаємовідносин та навколишнього середовища. Встановлено, що у словниках синонімів актуалізовано саме фізичний складник поняття агресії, а в асоціативних словниках лексема-стимул «агресія» не представлена. Зважаючи на це, виокремлено ядро та периферію лексико-семантичного поля «агресія».

На другому етапі проведено лінгвістичний асоціативний експеримент. В експерименті взяли участь 90 осіб, загалом отримано 90 реакцій на стимул «агресія», з них 44 унікальних. На підставі отриманих реакцій розроблено ядро та периферію асоціативного поля «агресія» з урахуванням критерію невідповідності асоціації.

На третьому етапі порівняно лексико-семантичне та асоціативне поля та з'ясовано, що словникові дефініції лексики «агресія» лише частково корелюють з отриманими асоціатами.

На четвертому етапі проаналізовано дискурс соціальних мереж. На підставі зіставного аналізу словникових дефініцій, асоціативного експерименту та аналізу текстів соціальних мереж виокремлено сім основних лексико-семантичних груп, що формують лексико-семантичне поле «агресія»: «Почуття», «Вияв почуттів», «Стан ворожнечі», «Насильницький акт», «Об'єкт агресії», «Агресор», «Кольори».

Запропонована структура є суб'єктивною, тому перспективним вважаємо удосконалення розробленого лексико-семантичного поля.

Ключові слова: *агресія, лексико-семантичне поле, асоціативне поле, мережевий дискурс, асоціативний експеримент*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Нестійка соціально-політична ситуація, пандемія коронавірусної хвороби, панічні настрої населення та інші негативні фактори відображаються на мовних процесах, тому вивчення агресивних форм спілкування є актуальним завданням сучасної лінгвістики. Постає питання семантичної наповненості лексики *агресія* та її розуміння носіями мови. Лексикографічні джерела потрактовують зазначену лексему здебільшого як збройний напад однієї держави на іншу та як ворожий тип поведінки, утім, носії мови розширюють її значення під час спілкування. Зважаючи

на це, постає необхідність окреслення вербального наповнення семантичного поля *агресія*.

Ступінь розроблення проблеми у мовознавстві. За Словником сучасної лінгвістики А. Загнітка, семантичне (лексико-семантичне поле) – «це фрагмент дійсності, що може бути описаний певною мовою за допомогою відповідної лексичної підсистеми. <...> ієрархічна структура множинності лексичних одиниць, об'єднаних спільним (інваріантним) значенням, спільністю змісту, що відображає поняттєву, предметну чи функційну подібність означуваних явищ» (Загнітко, 2012, с. 70). Проблеми формування лексико-семантичного поля постають у центрі уваги багатьох науковців, зокрема К. Близнюк (ЛСП «патріотизм»), Н. Засанської (ЛСП «криза»), Т. Ковальової (ЛСП «кольоративи»), М. Кулібаби (ЛСП «синоптична метеорологія»), Р. Міняйла (ЛСП «рибальство»), О. Петрушенка (ЛСП «час») та ін. За В. Беляніним, семантичне поле є сукупністю слів разом з їхніми асоціаціями (Белянин, 2003, с. 68), тому серед інструментів створення лексико-семантичного поля виокремлюємо асоціативний експеримент. Теоретичні та практичні аспекти застосування асоціативного експерименту в лінгвістичних дослідженнях висвітлено у розвідках В. Беляніна, Н. Бутенко, О. Горошко, О. Кирилюк, Т. Ковалевської, Н. Кутузи, Ж. Жарноцайової, С. Мартінек, В. Серкіна та ін. Зокрема увагу науковців привертають теоретичні засади проведення асоціативного експерименту (Горошко, 2001; Серкин, 2009) та створення асоціативних словників (Н. Бутенко, Т. Ковалевська, Н. Кутуза, С. Мартінек). Наявні поодинокі праці, що висвітлюють окремі проблеми лексико-семантичного поля *агресія* (О. Круть), однак проаналізовані розвідки дають підстави встановити, що лексико-семантичне та асоціативне поля лексеми *агресія* потребують комплексного опису.

Мета розвідки – на підставі зіставного аналізу словникових дефініцій та асоціативного поля визначити семантичну наповненість лексеми *агресія*. Мета зумовила конкретні **завдання**: 1) сформулювати лексико-семантичне поле лексеми *агресія* на матеріалі словникових дефініцій; 2) за результатами асоціативного експерименту розробити асоціативне поле лексеми-стимулу *агресія*; 3) на підставі зіставного аналізу сформованих полів деталізувати розроблену польову структуру; 4) на матеріалі текстів соціальних мереж уточнити структуру лексико-семантичного поля *агресія*.

Об'єктом дослідження є семантична наповненість лексеми *агресія*, а **предметом** – лексико-семантичні та асоціативні поля зазначеної лексеми.

Джерельною базою слугують лексикографічні джерела, асоціативний експеримент та українськомовний сегмент соціальної мережі Facebook за 2021 рік.

Викладення основного матеріалу дослідження. На першому етапі встановлення семантичної наповненості лексеми *агресія* було розглянуто відповідні статті у лексикографічних джерелах. Словник української мови в 11 томах надає одне потрактування: «*АГРЕ́СІЯ*, і, ж. *Неспровокований збройний напад однієї держави на іншу з метою загарбання її території, ліквідації або обме-*

ження її незалежності» (Словник української мови в 11 томах, 1970). Великий тлумачний словник сучасної української мови актуалізує це значення та надає ідентичну дефініцію: «АГРЕСІЯ, -ї, ж. Неспровокований збройний напад однієї держави на іншу з метою загарбання її території, ліквідації чи обмеження її незалежності» (Бусел, с. 10). Натомість у Словнику іншомовних слів С. Бибик та Г. Сютя нагромаджуємо вже на два значення, одне з яких непряме, тобто поширене на людину: «АГРЕСІЯ, ї, ж. Неспровокований збройний напад однієї держави на іншу з метою загарбання її території, ліквідації або обмеження її незалежності. 2. перен. Активно ворожа поведінка однієї людини (або людей) стосовно іншої (або інших), що виявляється у злісних нападах, образливих акціях і т. ін» (Бибик & Сютя, 2005, с. 17). Словник української мови в 20 томах надає три потрактування, поширюючи значення лексеми зокрема на об'єкти навколишнього середовища: «АГРЕСІЯ, ї, ж. 1. Незаконне застосування сили однією державою проти іншої, збройний напад однієї держави на іншу з метою загарбання її території, ліквідації або обмеження її незалежності і т. ін. 2. Ворожа внутрішня настанова або ворожий тип поведінки особи щодо когось або чогось. 3. Навальний наступ якого-небудь негативного для людини, природи і т. ін. явища» (Словник української мови в 20 томах, 2010). У Тлумачному словнику іншомовних слів В. Лук'янюка представлено подібні дефініції: «Агресія (від лат. *aggressio* – напад): 1. Неспровокований збройний напад однієї держави на іншу з метою загарбання її території, ліквідації або обмеження її нездоланності. 2. Войовнича ворожість по відношенню до оточуючих (про людину чи тварину)» (Лук'янюк, 2001–2021). Виявляємо, що потрактування агресії як збройного нападу однієї держави на іншу є первинним та його актуалізовано в усіх проаналізованих лексикографічних джерелах, утім, у більш сучасних словниках значення цієї лексеми поширено зокрема на сферу людських взаємовідносин та навколишнього середовища.

Схожу ситуацію спостерігаємо у словниках синонімів. У Словнику синонімів української мови виявляємо такі лексеми: «АГРЕСІЯ, напад, вдертя, вломлення, вторгнення, інвазія, експансія; пор. ВІЙНА» (Караванський, 2000, с. 12). Словник синонімів Українського мовно-інформаційного фонду НАН надає схожий перелік: «НАПАД (дії, спрямовані проти кого-, чого-небудь з метою заподіяння шкоди, загарбання території тощо); АГРЕСІЯ (напад однієї держави на іншу); НАЛІТ, НАСКОК (раптовий стрімкий напад); НАБІГ, НАЇЗД заст. (раптовий напад, короткочасне вторгнення – перев. невеликими силами). Пор. 1. нава́ла» (Словник синонімів Українського мовно-інформаційного фонду НАН, 2001–2021). Цікавим виявляємо, що у словниках синонімів актуалізовано саме фізичний складник поняття агресії, натомість емоційний компонент не висвітлено. В асоціативних словниках не було виявлено лексеми-стимулу *агресія* (Уфимцева et al., 2004; Мартінек 2008).

До ядерної частини лексичного значення, зважаючи на це, уналежнюємо семи *насилницький акт, ворожість*. До периферії лексичного значення відно-

симо семи зброя, напад, загарбання, ліквідація, обмеження, тип поведінки, образи, застосування сили, наступ, войовничість, вдертя, вломлення, інвазія, експансія, наліт, наскок, заподіяння шкоди, набіг, наїзд, вторгнення (див. рис. 1).

Наявність лише поодиноких потрактувань лексеми *агресія*, непередставленість цієї лексеми у відомих асоціативних словниках української мови та відсутність комплексної дефініції цього явища зумовлюють необхідність проведення лінгвістичного асоціативного експерименту, що є другим етапом дослідження.

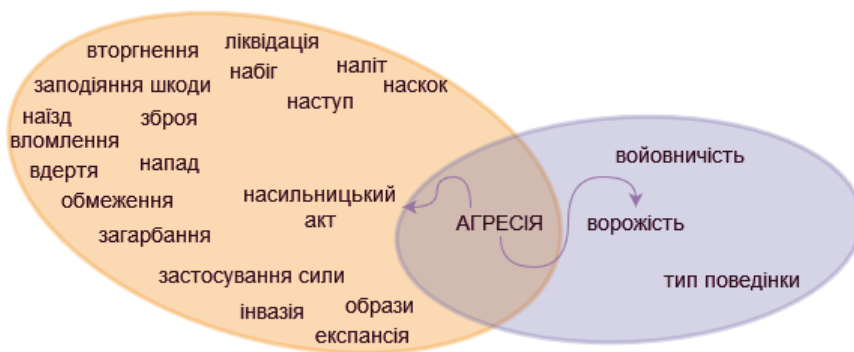

Рис. 1. Ядро та периферія лексичного значення

Метою асоціативного експерименту було окреслення семантичного поля лексеми-стимулу *агресія*. Експеримент проведено протягом листопада 2021 року за допомогою сервісу Google Форми: <https://goo.su/DQb>. В експерименті взяли участь 90 осіб, загалом отримано 90 реакцій на стимул *агресія*, з них 44 унікальних. Кількісні показники див. рис. 2:

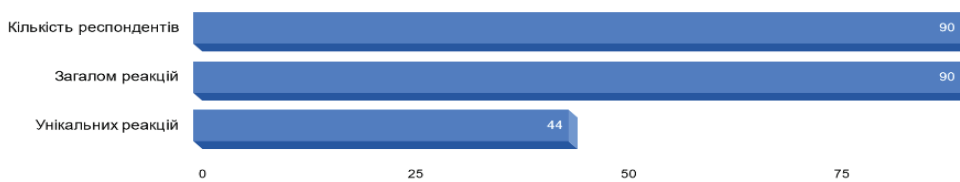

Рис. 2. Кількісні показники

Отримано такі реакції: *злість* – 17, *зло* – 7, *крик* – 7, *біль* – 5, *агресія* – 4, *війна* – 4, *страх* – 3, *бійка* – 2, *військова агресія* – 2, *жорстокість* – 2, *насилство* – 2, *ненависть* – 2, *червоний* – 2, *аб'юз* – 1, *буря* – 1, *вибух* – 1, *відчувати* – 1, *ворог* – 1, *гнів* – 1, *грубість* – 1, *дискомфорт* – 1, *жорстке ставлення* – 1, *захист* – 1, *злий* – 1, *зло в очах людини* – 1, *конфлікт* – 1, *лайка* – 1,

мужчини – 1, *напад* – 1, *невиправдане застосування сили* – 1, *неприйняття* – 1, *несправедливість* – 1, *образи* – 1, *обурення* – 1, *піднімання руки* – 1, *погана людина* – 1, *протест* – 1, *психічний стан* – 1, *сила* – 1, *сильна агресія* – 1, *стиснуті кулаки* – 1, *тремор* – 1, *чоловіки* – 1, *чорний* – 1. Попередній аналіз отриманих асоціацій виявив відсутність відмов у наданні реакції (від 90 респондентів отримано 90 реакцій) та відсутність реакцій, що не мають семантичного зв'язку зі стимулом, утім зафіксовано повтори стимулу замість реакції (*агресія* – 4). Ядерну частину асоціативного поля складають реакції з частотою 4 і вище, тобто не випадкові асоціації, визначені за формулою:

$$v \geq 2 + \frac{\ln(n)}{2,3},$$

де v – частота асоціації, n – кількість респондентів. Асоціація є не випадковою та дійсною в асоціативному полі, якщо це співвідношення є вірним (Серкин, 2009). Отже, ядро асоціативного поля складають такі реакції: *злість* – 17, *зло* – 7, *крик* – 7, *біль* – 5, *війна* – 4, решта асоціатів належать до периферії. Усі отримані реакції розподілено на такі лексико-семантичні групи (ЛСГ): ЛСГ «Почуття» (36 реакцій, унікальних – 10), ЛСГ «Стан ворожнечі» (18 реакцій, унікальних – 11), ЛСГ «Вияв почуттів» (16 реакцій, унікальних – 10), ЛСГ «Агресор» (16 реакцій, унікальних – 10), ЛСГ «Кольори» (3 реакції, унікальних – 2). Найбільшу кількість отриманих реакцій має ЛСГ «Почуття». Друге місце займають одразу три ЛСГ, що охоплюють приблизно однакову кількість отриманих реакцій: «Стан ворожнечі», «Вияв почуттів» та «Агресор». ЛСГ «Кольори» є найменшою за об'ємом. Реакції розподілено за групами у такий спосіб:

1. ЛСГ «Почуття» об'єднує асоціати, що змальовують емоції учасників конфліктної взаємодії та їхні зовнішні прояви: *злість* – 17, *біль* – 5, *ненависть* – 2, *страх* – 3, *гнів*, *стиснуті кулаки*, *дискомфорт*, *тремор*, *відчувати*, *психічний стан*;

2. ЛСГ «Стан ворожнечі» налічує асоціати, що відображають та характеризують ворожі стосунки між об'єктом та суб'єктом агресії: *війна* – 4, *насильство* – 2, *військова агресія* – 2, *жорстокість* – 2, *бійка* – 2, *конфлікт*, *невиправдане застосування сили*, *аб'юз*, *несправедливість*, *жорстке ставлення*, *грубість*;

3. ЛСГ «Вияв почуттів» налічує асоціати, що номінують способи вираження емоцій, ставлення до суб'єкта або об'єкта агресії, почуттів: *крик* – 7, *обурення*, *протест*, *лайка*, *образи*, *неприйняття*, *захист*, *вибух*, *буря*;

4. ЛСГ «Агресор» складається з асоціатів, що пов'язані з суб'єктом агресії, називають агресора, характеризують його особу чи вчинки: *зло* – 7, *погана людина*, *чоловіки*, *ворог*, *мужчини*, *злий*, *сильна агресія*, *зло в очах людини*, *сила*, *напад*, *піднімання руки*;

5. ЛСГ «Кольори» об'єднує кольоративи: *червоний* – 2, *чорний*.

Проілюструємо структуру асоціативного поля на рис. 3:

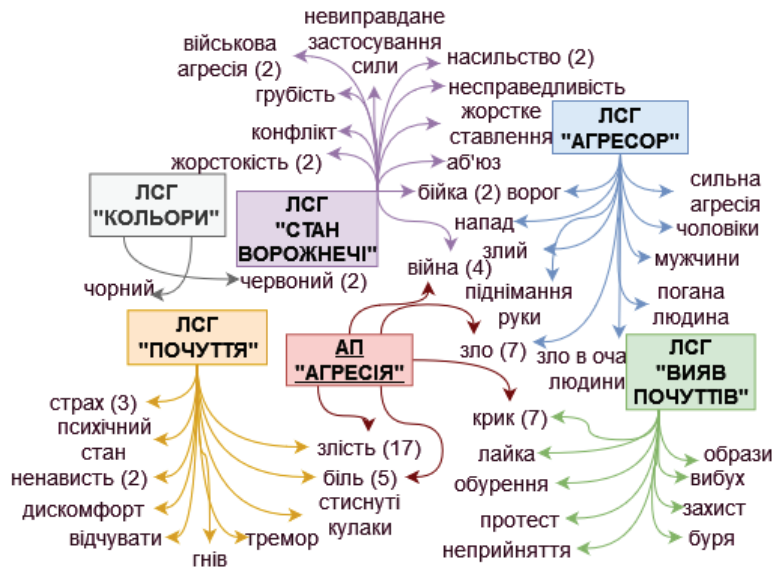

Рис. 3. Структура асоціативного поля

Отже, у свідомості респондентів агресія тісно пов'язана з почуттям *злості* та *болю*, є виявом *зла*, має прояв *війни* та *крику*. Зіставлення лексико-семантичного та асоціативного полів дає змогу зафіксувати певні спостереження. Словникові дефініції лексеми *агресія* лише частково корелюють з отриманими асоціатами, серед спільних елементів виявляємо *напад* і *(невиправдане) застосування сили*, утім найчастотніша реакція *злість* не відображена у потрактуваннях. Семи, виявлені на матеріалі словникових дефініцій, дають змогу розширити ЛСГ «Агресор» та виділити окрему ЛСГ «Насильницький акт», елементи розподілено у такий спосіб:

4. ЛСГ «Агресор» (розширена): *зло* – 7, *погана людина*, *чоловіки*, *ворог*, *мужчини*, *злий*, *сильна агресія*, *зло в очах людини*, *сила*, *напад*, *піднімання руки* + *войовничість*, *ворожість*, *заподіяння шкоди*;

6. ЛСГ «Насильницький акт» об'єднує різні типи примусових дій та інструментів: *інвазія*, *загарбання*, *вдертя*, *вломлення*, *експансія*, *наліт*, *наскок*, *наступ*, *ліквідація*, *зброя*, *вторгнення*, *набіг*, *наїзд*, *заподіяння шкоди*, *напад*, *піднімання руки*.

Варто зазначити, що поодинокі лексеми можуть належати до двох ЛСГ одночасно, напр. *напад*, *піднімання руки* та *заподіяння шкоди* є елементами ЛСГ «Насильницький акт» та «Агресор». Проілюструємо наші спостереження, зеленим кольором позначено ЛСП на матеріалі лексикографічних джерел, синім – АП (див. рис. 4):

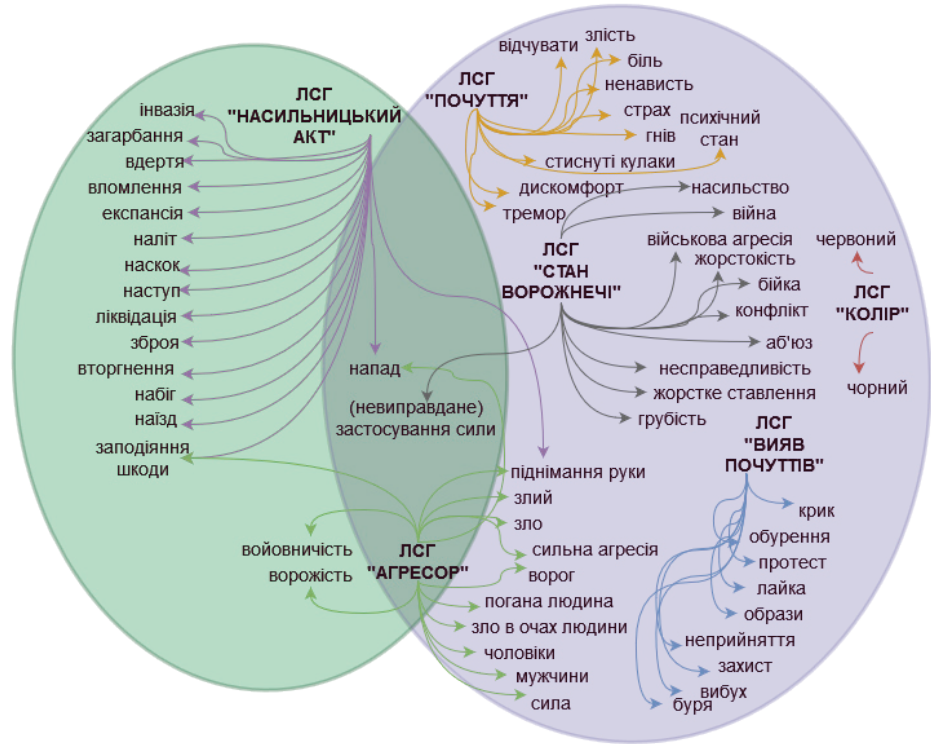

Рис. 4. Зіставний аналіз ЛСП і АП

Третій етап дослідження полягає в аналізі текстів мережевого дискурсу. На підставі проведеного аналізу було виокремлено ЛСГ «Об'єкт агресії»:

7. ЛСГ «Об'єкт агресії» містить номінації об'єкта агресії, його характеристики, оцінку його дій: *дурак – 2, довбодятли – 2, баришнина, бабішня, латентний бабій, підкаблучник, кацапи, дівча, дрібненький чиновничок, еталонний ідіот, лайно, їбанько-класручка, виродки, критикани, недоумок, бубочка, госпожа, довбні, клоун, латентна повія, вилупки, дебїли, дебільний, псячий, від потуз мізки вирвало, мозок мертвий, збочений, брехня.*

Маємо зазначити, що запропонована структура є суб'єктивною та потребує доопрацювання. Представимо сформоване ЛСП у вигляді схеми (див. рис. 5):

Висновки і перспективи дослідження. Аналіз лексикографічних джерел дозволяє дійти висновку, що потрактування агресії як збройного нападу однієї держави на іншу є первинним, утім у більш сучасних словниках значення цієї лексеми поширено зокрема на сферу людських взаємовідносин та навколишнього середовища. Словники синонімів актуалізують фізичний складник поняття агресії, натомість емоційний компонент не висвітлено. У асоціативних словниках лексема-стимул *агресія* відсутня. Асоціативний експеримент надав

Рис. 5. Структура ЛСП

змогу виявити, що у свідомості респондентів агресія тісно пов'язана з почуттям *злості* та *болю*, є виявом *зла*, має прояв *війни* та *крику*. Словникові дефініції лексеми *агресія* лише частково корелюють з отриманими асоціатами, серед спільних елементів виявляємо *напад* і *(невиправдане) застосування сили*, утім найчастотніша реакція *злість* не відображена у потрактуваннях. На підставі зіставного аналізу словникових дефініцій, асоціативного експерименту та аналізу текстів соціальних мереж виокремлено сім основних лексико-семантичних груп: «Почуття», «Вияв почуттів», «Стан ворожнечі», «Насильницький акт», «Об'єкт агресії», «Агресор», «Кольори». Перспективним вважаємо удосконалення ЛСП «агресія» та розробку семантичного гештальту зазначеного концепту.

Література

1. Беянин, В. П. (2003). *Психолінгвістика* (учебник). Флінта. URL: <https://goo.su/9j2h>
2. Горошко, О. І. (2001). *Інтегративна модель вільного асоціативного експерименту* (монографія). Москва. URL: <https://goo.su/9Mht>
3. Серкин, В. П. (2009). Решение задачи о случайности/неслучайности количества групповых ассоциаций. *Психодиагностика*, 4, 22–31. URL: <https://goo.su/z5J>

Використані джерела

4. Бибик, С. П. & Стюта, Г. М. (2005). Агресія. У *Словнику інішомовних слів* (тлумачення, словотворення та слововживання: близько 35000 слів і словосполучень, ред. Єрмоленко С. Я.). URL: <https://goo.su/9O0O>
5. Бусел, В. Т. (Ред.). (2005). Агресія. У *Великому тлумачному словнику сучасної української мови: 250000*. URL: <https://goo.su/9FVh>
6. Загнітко, А. П. (2012). Поле асоціативне. У *Словнику сучасної лінгвістики: поняття і терміни* (том 3). URL: <https://goo.su/9Tse>

7. Загнітко, А. П. (2012). Поле семантичне. У *Словнику сучасної лінгвістики: поняття і терміни* (том 3). URL: <https://goo.su/9Tse>
8. Караванський, С. (2000). Агресія. У *Практичному словнику синонімів української мови* (вид. 2, доповнене й опрацьоване). URL: <https://goo.su/nKf>
9. Лук'янюк, В. (2001–2021). Агресія. У *Словнику іношомовних слів*. URL: <https://goo.su/T94>
10. Мартінек, С. В. (2008). *Український асоціативний словник* (в 2 т., т. 1: Від стимулу до реакції, вид. 2). URL: <https://goo.su/Y6i>
11. Словник синонімів Українського мовно-інформаційного фонду НАН. (2001–2021). Агресія. У *Словнику синонімів УМІФНАН*. URL: <https://goo.su/ZGe>
12. Словник української мови в 11 томах. (1970–1980). Агресія. У *СУМ в 11 томах*. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
13. Словник української мови в 20 томах. (2010). Агресія. У *СУМ в 20 томах*. URL: <https://goo.su/YKV>
14. Уфимцева, Н., Черкасова, Г., Караулов, Ю. & Тарасов, Е. (2004). *Славянський асоціативний словарь* (русский, белорусский, болгарский, украинский). URL: <https://goo.su/Phx>

References

1. Belyanin, V. P. (2003). *Psycholinguistics* [Psikholingvistika] (uchebnik). Flinta. URL: <https://goo.su/9j2h> [In Russian]
2. Goroshko, O. I. (2001). *An Integrative Model of a Free Associative Experiment* [Integrativnaya model svobodnogo assotsiativnogo eksperimenta] (monografiya). Moskva. URL: <https://goo.su/9Mht> [In Russian]
3. Serkin, V. P. (2009). Solving the Problem of Randomness / Non-randomness of the Number of Group Associations [Resheniye zadachi o sluchaynosti/nsluchaynosti kolichestva gruppovykh assotsiatsiy]. *Psikhodiagnostika*, 4, 22–31. URL: <https://goo.su/z5J> [In Russian]
4. Bybyk, S. P. & Siuta, H. M. (2005). Ahresiia. In *the Dictionary of Foreign Words* [U Slovnyku inshomovnykh sliv] (Tlumachennia, slovotvorennia ta slovovzhyvannia: blyzko 35000 sliv i slovopoluchen, red. Yermolenko S. Ia.). URL: <https://goo.su/9O0O> [In Ukrainian]
5. Busel, V. T. (Ed.). (2005). Ahresiia. In *the Great Explanatory Dictionary of the modern Ukrainian language: 250,000* [U Velykomu tlumachnomu slovnyku suchasnoi ukrainskoi movy: 250000]. URL: <https://goo.su/9FVh> [In Ukrainian]
6. Zahnitko, A. P. (2012). Pole asotsiatyvne. In *the Dictionary of Modern Linguistics: Concepts and Terms* [U Slovnyku suchasnoi linhvistyky: poniattia i termyny] (tom 3). URL: <https://goo.su/9Tse> [In Ukrainian]
7. Zahnitko, A. P. (2012). Pole semantychne. In *the Dictionary of Modern Linguistics: Concepts and Terms* [U Slovnyku suchasnoi linhvistyky: poniattia i termyny] (tom 3). URL: <https://goo.su/9Tse> [In Ukrainian]
8. Karavanskyi, S. (2000). Ahresiia. In *the Practical Dictionary of Synonyms of the Ukrainian Language* [U Praktychnomu slovnyku sinonimiv ukrainskoi movy] (vyd. 2, dopovnene y opratsovane). URL: <https://goo.su/nKf> [In Ukrainian]
9. Lukianiuk, V. (2001–2021). Ahresiia. In *the Dictionary of Foreign Words* [U Slovnyku inshomovnykh sliv]. URL: <https://goo.su/T94> [In Ukrainian]
10. Martinek, S. V. (2008). *Ukrainian associative dictionary* [Ukrainskyi asotsiatyvnyi slovnyk] (v 2 t., t. 1: Vid stymulu do reaksii, vyd. 2). URL: <https://goo.su/Y6i> [In Ukrainian]
11. Slovnyk sinonimiv Ukrainskoho movno-informatsiinoho fondu NAN. (2001–2021). Ahresiia. In *the Dictionary of Synonyms of the Ukrainian Language and Information Fund of the National Academy of Sciences* [U Slovnyku sinonimiv UMIFNAN]. URL: <https://goo.su/ZGe> [In Ukrainian]
12. Slovnyk ukrainskoi movy v 11 tomakh. (1970–1980). Ahresiia. In *the Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes* [U SUM v 11 tomakh]. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html> [In Ukrainian]
13. Slovnyk ukrainskoi movy v 20 tomakh. (2010). Ahresiia. In *the Dictionary of the Ukrainian language in 20 volumes* [U SUM v 20 tomakh]. URL: <https://goo.su/YKV> [In Ukrainian]
14. Ufimtseva, N., Cherkasova, G., Karaulov, Yu. & Tarasov, E. (2004). *Slavic Associative Dictionary* [Slavyanskiy assotsiatyvnyy slovar] (ruskiy, beloruskiy, bolgarskiy, ukrainskiy). URL: <https://goo.su/Phx> [In Russian]

Mariia Malysheva

Odesa I. I. Mechnikov National University

PhD student of the Department of Applied Linguistics

Odesa

THE REPRESENTATION OF THE SEMANTIC FIELD 'AGGRESSION'

The paper is dedicated to the definition of the semantic content of the lexeme 'aggression' on the basis of the comparative study of its dictionary definitions, the associative field and the discourse in the network.

The purpose of the research is to determine the semantic content of the lexeme 'aggression' on the basis of the comparative analysis of its dictionary definitions and associative field. The main tasks specified: 1) to form the lexical-semantic field of the lexeme 'aggression' on the basis of the dictionary definitions; 2) to develop the associative field of the lexeme-stimulus 'aggression' based on the results of the associative experiment; 3) to expand the developed field structure according to the comparative analysis of the formed fields; 4) to clarify the structure of the lexical-semantic field 'aggression' using the material of the social media texts. The object of the research is the semantic content of the lexeme 'aggression', and the subject is the lexico-semantic and associative fields of the said lexeme.

Lexicographic sources, the associative experiment and the Ukrainian-speaking segment of the social network Facebook as of 2021 serve as the main source base of the study.

At the first stage, the lexicographic sources were analyzed, and it was discovered that the interpretation of aggression as an armed attack of one state towards another is primary. However, modern dictionaries extend the meaning of this lexeme to the area of human relationships and the environment. It was established that the physical component of the concept of aggression prevails in the dictionaries of synonyms, while the lexeme-stimulus 'aggression' isn't present in the associative dictionaries. Taking this into account, the core and the periphery of the lexical-semantic field 'aggression' were defined.

At the second stage, a linguistic associative experiment was carried out. The experiment involved 90 people, a total of 90 responses to the stimulus 'aggression' were obtained, 44 of which were unique. Based on those, the core and the periphery of the associative field 'aggression' were developed, taking into account the criteria of non-random association.

At the third stage, the lexical-semantic and the associative fields were compared, and it was discovered that the dictionary definitions of the lexeme 'aggression' only partially correlate with the resulting associates.

At the final stage, the discourse in the social networks was analyzed. Based on the comparative analysis of the vocabulary definitions, the associative experiment and the analysis of the social media texts, seven main lexical-semantic groups were identified, forming the lexical-semantic field of 'aggression': «Feelings», «Manifestation of feelings», «State of hostility», «Violent act», «Object of aggression», «Aggressor», «Colors».

The proposed structure is subjective, therefore the improvement of the given lexical-semantic field is considered the next top priority.

Key words: aggression, lexical-semantic field, associative field, social network, social media discourse, associative experiment.